

**Federalno ministarstvo rada i socijalne politike
Sektor za socijalnu zaštitu i zaštitu obitelji i djece**

**ANALIZIRANE OPCIJE ZA OTKLANJANJE
RAZLIČITOG POSTUPANJA I
RJEŠAVANJE KLJUČNIH PROBLEMA U
OBLASTI PORODILJSKIH/RODITELJSKIH
PRAVA I
NAKNADA U FBIH**

- sa fokusom na status porodilja u radnom odnosu –**

Miroslav Jurešić, pomoćnik ministra

Trenutna zakonska rješenja u federalnim propisima

- Zakonom o radu utvrđeno je da žena ima pravo na porođajno odsustvo u trajanju od jedne godine neprekidno za vrijeme trudnoće, porođaja i njege djeteta (stavak 1. članka 62.), te da za to vrijeme radnik ima pravo na naknadu plaće u skladu s posebnim zakonom (stavak 1. članka 68.).
- Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom određeno je da je temeljno pravo koje ostvaruje obitelj sa djecom, između ostalih, i naknada umjesto plaće ženi – majci u radnom odnosu za vrijeme trudnoće i porođaja i njege djeteta (članak 89), te je utvrđeno da se način, postupak, organi i financiranje ovoga prava bliže uređuju kantonalnim propisom s tim da se propisom kantona mogu utvrditi i druga prava obitelji sa djecom.
- Člankom 93. istoga Zakona predmetna se naknada utvrđuje **u procentu od ostvarene plaće u periodu od šest mjeseci prije porođaja**. Vrednovan na temelju šestomjesečnog rasta plaća u kantonu, taj se procent utvrđuje propisom kantona.

Trenutna zakonska rješenja u kantonalnim propisima (I)

- **Unsko-sanski kanton:** Za obračun se uzima 50% prosječne plaće porodilje u zadnjih 6 mjeseci koji prethode porodu.
- **Posavski kanton:** Za obračun se uzima 80% prosječne plaće porodilje u zadnjih 6 mjeseci.
- **Tuzlanski kanton:** Za obračun se uzima 90% prosječne plaće uposlenice u periodu od 6 mjeseci prije porođaja, odnosno 55% prosječne plaće Tuzlanskog kantona ako je to za porodilju povoljnije.
- **Zeničko-dobojski kanton:** Za obračun se uzima 80% prosječne plaće porodilje koju je ostvarila u periodu od 6 mjeseci prije početka korištenja odsustva zbog porođaja.
- **Bosansko-podrinjski kanton:** Za obračun se uzima 80% prosječne plaće porodilje ostvarene u periodu od 6 mjeseci prije porođaja i ne može biti manja od 60% prosječne plaće u kantonu ostvarene u prethodnoj godini.

Trenutna zakonska rješenja u kantonalnim propisima (II)

- **Srednjobosanski kanton:** Za obračun se uzima 50% prosječne plaće porodilje ostvarene u periodu od 6 mjeseci prije porođaja.
- **Hercegovačko-neretvanski kanton:** Ne regulira ovo pravo.
- **Zapadno-hercegovački kanton:** Za obračun se uzima 70% prosječne plaće porodilje ostvarene u periodu od 6 mjeseci prije porođaja.
- **Kanton Sarajevo:** Za obračun se uzima 60% prosječne plaće Kantona koju utvrđuje Vlada Kantona Sarajevo.
- **Kanton 10:** Za obračun se uzima 100% prosječne plaće porodilje ostvarene u periodu od 6 mjeseci prije porođaja.

Podaci o proračunskim izdvajanjima u 2015. godini

Kanton	Broj porodilja	Ukupna godišnja izdvajanja
Unsko-sanski	295	1.893.672,60
Posavski	-	-
Tuzlanski	785	5.900.881,43
Zeničko-dobojski	965	7.997.939,05
Bosansko-podrinjski	98	612.950,46
Srednjobosanski	488	1.888.176,00
Hercegovačko-neretvanski	-	-
Zapadno-hercegovački	213	1.365.703,00
Kanton Sarajevo	1.817	13.085.211,00
Kanton 10	95	657.827,68
Ukupno	4.756	33.402.361,22

Podaci o mjesečnim naknadama u 2015. godini

Kanton	Najniža naknada	Najviša naknada
Unsko-sanski	398,00	1.122,00
Posavski	-	-
Tuzlanski	403,00	734,00
Zeničko-dobojski	200,00	730,00
Bosansko-podrinjski	359,00	Gornji iznos nije limitiran
Srednjobosanski	150,00	1.000,00
Hercegovačko-neretvanski	-	-
Zapadno-hercegovački	250,00	Prosječna plaća u Federaciji
Kanton Sarajevo	-	-
Kanton 10	326,87	1.408,42

Identificirani ključni problemi

- Nepripadnost i neprimjerenost ostvarivanja prava zaposlenih porodilja u sistemu socijalne zaštite.
- Međusobna neusklađenost federalnog i kantonalnih propisa kao i neusklađenost istih s međunarodnim standardima u ovoj oblasti, posebice u pogledu vrste osnovice i utvrđenog procenta iste prilikom obračuna.
- Velika kašnjenja u isplatama što je posljedica vezanosti ove vrste naknade za trenutne proračunske mogućnosti pojedinih kantona.
- Nejednakost između različitih kategorija porodilja povezana s njihovim prebivalištem ili oblasti rada.
- Spolna neravnopravnost koja se posebice ogleda u (ne)konkurentnosti na tržištu rada, kao i ekonomsko slabljenje žena i neadekvatno vrednovanje njihovog rada.
- Ekonomsko slabljenje mladih obitelji s neizravnim destimulirajućim učinkom na stopu nataliteta.
- Slabo ili nikakvo realiziranje drugih prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite.

Moguća rješenja problema

- **Opcija a):** Zadržavanje postojećeg stanja što podrazumijeva administriranje i isplatu novčane naknade porodilji u radnom odnosu iz sistema socijalne zaštite. Eventualna izmjena zakonskih rješenja bi išla u smjeru utvrđivanja jedinstvene osnovice za područje čitave Federacije BiH, odnosno utvrđivanja jedinstvenog procenta za obračun ove naknade (66% prosječne plaće porodilje).
- **Opcija b):** Reintegriranje prava na naknadu zaposlenoj porodilji u sistem prava iz radnog odnosa i zdravstvenog osiguranja što podrazumijeva vezivanje ovoga prava za uplaćene doprinose po osnovu zdravstvenog osiguranja.
- **Opcija c):** Financiranje prava na naknadu zaposlenoj porodilji s razine Federacije BiH ili neposredno iz Proračuna Federacije BiH ili kroz Fond za dječju zaštitu što nije u skladu s trenutnim reformskim aktivnostima koje idu u smjeru smanjenja stopa doprinosa za obavezna osiguranja i rasterećenja privrede, što je navedeno i u preporukama MMF-a i što je u Programu rada Vlade Federacije BiH.

Nedostaci Opcije a)

- Produbljuje se preopterećenje kantonalnih proračuna i stvaraju se nova dugovanja.
- Dolazi do povećanja broja tužbenih zahtjeva što dovodi do dodatnih opterećenja kantonalnih proračuna.
- Ugrožava se mogućnost pružanja materijalne pomoći drugim kategorijama koje se stvarno nalaze u stanju socijalne potrebe.
- Ekonomski se oslabljuju zaposlene porodilje.
- Općenito se ugrožava konkurentnost i zadržavanje žena u fertilnoj dobi na tržištu rada, a posebice u privatnom sektoru.
- Visine porodiljnih naknada ne prate trend povećanja troškova života.
- Trenutna zakonska rješenja i praksa demotivirajuće djeluju na mlade bračne parove što dovodi do nastavka trenda odliva mlade radne snage.
- Produbljuje se siromaštvo, posebice među djecom.
- Nastavlja se trend kršenja međunarodnih standarda u ovoj oblasti.

Opcija b) kao najprihvatljivije rješenje (I)

- Rasterećuju se kantonalni proračuni i doprinosi se smanjenju javnog duga.
- Onemogućuje se daljnji rast broja tužbenih zahtjeva po osnovu kašnjenja ili neisplaćivanja naknada.
- Kvalitetnije se raspodjeljuju raspoloživa proračunska sredstva u smislu njihovog usmjeravanja prema onim kategorijama koje se stvarno nalaze u stanju socijalne potrebe.
- Ekonomski se osnažuju porodilje i generalno obitelji s djecom;
- Općenito se jača konkurentnost, osigurava zadržavanje postojećih uz povećanje zastupljenosti žena u fertilnoj dobi na tržištu rada, a posebice u privatnom sektoru;
- Visine porodiljnih naknada prate trend povećanja troškova života.
- Uvode se zakonska rješenja i praksa koji motivirajuće djeluju na mlade bračne parove što dovodi do smanjenja trenda odliva mlade radne snage.
- Dolazi do smanjenja siromaštva, posebice među djecom.
- Počinju se primjenjivati međunarodni standardi u ovoj oblasti.

Opcija b) kao najprihvatljivije rješenje (II)

- Prestaje se s praksom diskriminacije zaposlenih porodilja posebice na temelju spola, mjesta življenja i sektora rada.
- Jača se socijalna uključenost žena u fertilnoj dobi, posebice u segmentu pristupa obrazovanju i tržištu rada.
- Sistemski se uvodi proporcionalnost u smislu pravičnog odnosa između onoga čime žena doprinosi društvu i državi i onoga što joj društvo i država zauzvrat daju.
- Uvode se zakonska rješenja i praksa koji motivirajuće djeluju na mlade bračne parove u smislu planiranja obitelji što dovodi do povećanja stope nataliteta.
- Eliminiraju se uočeni trendovi unutarnjih emigracija obitelji s djecom iz slabijih u ekonomski jače kantone, te se doprinosi smanjenju trenda odliva radno sposobnog stanovništva iz Federacije BiH u druge zemlje.

Hvala na pažnji!

**Federalno ministarstvo rada i socijalne politike
Sektor za socijalnu zaštitu i zaštitu obitelji i djece**